

Rut

Zapoteco de Santa Catarina

Quioquitani

Primera versión electrónica

Rut

Zapoteco de Santa Catarina Quijoquitani (ztq)

©2026 Instituto Lingüístico de Verano, A. C.

Rut

Lëe Elimelec chi nöz xtañ meñ Moab

1 ¹⁻²Koko lëñ tse nii lëe rkály kwnabey lo meñ Israel, nii lëe kpiñ kwyo tyub tañ go. Lëe tu xaa Belén nii ngâb Judá nii pcholë Elimelec si nöz xtañ meñ Moab ksâ tsiil xaa Noemí ni chòp xiñ xaa Mahlón ni Quelión. Meñ efrateo kok xaa go, meñ Belén kok xaa. Lëe xaa ptsiñ xtañ meñ Moab âan lëe xaa kwlës siko.

³Âan lëe tsiil Noemí nii lë Elimelec kuty, âan lëe me byâan ksâ xiñ me. ⁴Lëe xiñ me ptsiilñâ chòp kwnaa Moab. Tu kwnaa go pcholë Orf, lëe stu me pcholë Rut. Âan kwyo me siko siik tsiil iz. ⁵Loxsye ngo wi Mahlón ni Quelión kuty, âan lëe Noemí byâantusy. Kwodyo tsiil me ni kòpty me xiñ me.

Lëe Noemí xpikche Judá

⁶Lëe tu tse lëe Noemí biñ lëñ xtañ meñ Moab nii lëe Jehovahá pkëstyoo meñ xkyedzy me ni lëe xaa ptsily kpiñ nii kwyo meñ. ⁷Tsigo lëe me kwlookyeñ mbíkche me xtañ meñ Judá ksâ me xiñxix me. Lëe me pchoo laañee kwyo me; lëe me kwyo nöz.

⁸Âan lëe Noemí chëb lo xiñxix:
—Kol kyêy, kol kyêy lidzy xña do. Lëe xkyalnsaak Jehovahá dyôn

kakni lëe do sinak nii bêeñ do meñ nii kuty ni naa ⁹parñee klaa do ktsiilñâ do stub, parñee mbëe kpañ do.

Loxsye ngo lëe Noemí ptee tu pxit kwesy me, per lëe me bislo biiñ, ¹⁰lëe me chëb lo Noemí:

—¡Lëdyo, lëe noo kyô ksâ lii xtañoo!

¹¹Tsigo lëe Noemí chëb:

—Kol kyêy, xññ. ¿Penak nii chakladzy to kiidnal do naa? Por chilodre kâpaa xña parñee ktsiilñâ do. ¹²Kol kyêy lidzy to, por kwyoxaa par ktsiilñân stub. Âan nikxe nii kyâan tiits nii ktsiilñân stub, âan nikxe nii na kyool kan chòpaa tsîilaa, parñee kâpaa mëed stub, ¹³¿pe kyëmbës to nawên axte nii kôx me par ktsiilñâ do chòp to me? ¿Pe ktsiilñâdy to nayak porñee kakladzy to me? Lëdyo gôn xññ, por mastre mbân katêedyya, por lëe Dios psaksi naa.

¹⁴Lëe me biiñ stub. Lëe Orf ptee tu pxit kwesy xñaatsaap, per lëe Rut byâan kwi me.

¹⁵Tsigo lëe Noemí chëb:

—Lëetyee lëe psyañ tsiiloo sey xtañ meñ xkyedzy me ni lo ximdyo me. Kwënal me.

¹⁶Per lëe Rut kwëb:

—Këebtyoo nii ksaanaa lii, por lëen kya laañee tsîl, ni laañee tsô gaal tsôn. Lëe xkyedzyoo kâk xkyédzyaa, ni lëe xDioosoo kâk

xDiosaa. ¹⁷ Laañee kêtyoo kêtyaa, ni sikosy jkyeetsyaa. ¡Sinrii gôn ksaá Jehová naa dêelñee kpîn lool! Xaktyee kyalkuty klaan lool ni klâal lon.

¹⁸ Tsiñee lëe Noemí kôn nii lëe Rut kwlookyeñ tsinal me, kwëbtre me lo me. ¹⁹ Tsigo chôp me pkâa nëz axte nii ptsiñ me Belén.

Tsiñee lëe me ptsiñ lêñ kyedzy Belén, kchësy meñ kyedzy kwnitylo, âan kchësy kwnaa xñee:

—¿Pe lëdy lëe Noemí ngue nayak?

²⁰ Per lëe me chëb:

—Kwîlëdy to naa Noemí. Kol këb naa Mar, por but kwloolâ Tât naa. ²¹ Mbëe ñân pchôn nu, âan lëe na singosy xpikchên, por singo kwlaño styoo Jehová.

²² Singo lëe Noemí pi tañ Moab chôp me xiñxix me Rut, kwnaa Moab. Lëe me ptsiñ lêñ Belén chôp me, lêñ tse nii bislo kwlaap xôbxtily.

Lëe Rut lêñ xkwaa Booz

2 ¹ Lëe Noemí kop tu meñ lidzy tsiil me Elimelec. Booz pcholë xaa. Rikw xaa ni tu xáa non kok xaa.

² Áan lëe Rut, kwnaa Moab chëb lo Noemí:

—Nëedzy xtiitspeyoo dyôn lëen kâ tañ kâktopaa xôbxtily xitsy meñ nii knëe kxyalnsaak lon.

Tsigo lëe xñaatsaap me chëb:

—Kwey, xññ.

³ Lëe Rut kwey lo tu kwaa âan lëe me bislo xtop me xôbxtily nii xsâan meñ nii xlaap. Áan lëetyee

lëe kwaa go nak xkwaa Booz, xáa lidzy Elimelec.

⁴ Áan lëe Booz bikche Belén, âan lëe xaa pkëëptyux xáa nii xkyë kwlaap, chëb xaa:

—Lëe Jehová dyôn kakni lëe do.

Áan lëe xáa go kwëb chëb:

—Lëe Jehová kûuñlay lii.

⁵ Loxsye ngo lëe Booz kwnâbtiits lo martom nii xñabey lo xáa nii xlaap, chëb xaa:

—¿Cho nak meñ lidzy kwnaa gue?

⁶ Áan lëe martom nii xñabey lo xáa nii xlaap kwëb chëb:

—Lëe ntsaap Moab nii biidnal Noemí nak me. ⁷ Lëe me kwnâb tiitspey lon tsinal me xáa nii xlaap par kyub me ni ktop me xôbxtily lêñ manoj nii nîx lyu. Lëe me byo lêñ kwaa, âan destye nasîly lëe me sô, iip xilasty me.

⁸ Tsigo lëe Booz chëb lo Rut:

—Biño gâanoo, xññ, kyëdyoo tsiktopyo xôbxtily lo stu kwaa. Byâan nu ksâ kwnaa nii nak xcriadaa, ⁹ kwênal me axte laañee kânnoo nii lëe me kyë tsiññ. Lëen kwnâbey lo xcriadaa parñee ni tu cho kuchesty lii. Tsiñee lëel klyaa nis, kwey laañee sô chë ni kow nis nii xkwîi mos.

¹⁰ Lëe Rut blîity lo âan lëe me pkiitsy kë lyu âan lëe me kwnâbtiits lo Booz chëb me:

—¿Penak nii siingueetyee nak kxyalnsaako lon, nânnoo nii meñ sîtaa?

¹¹ Tsigo lëe Booz kwëb lo me:

—Nânaa kchë nii nôyuuñtsyëyoo xñaatsaapoo

destye nii kuty tsiiloo, ni nânaa nii psâanoo pxoosyoo ni xñaal ni tyub tañ laañee kolyoo par sêebooo lady no, tu kyedzy nii xyuumbêydyoo tyub tsgo. ¹²Jkîzh Jehová kchësy nii bêteñsyeyoo âan lëe Jehová xDios meñ Israel jkîzh lii por kchë nii chuuñtsyêyoo, lëel biidnô lêñ xikw xaa.

¹³Tsgo lëe me kwëb chëb me:
—Dêelbaa kâk xkyalnsaakoo lon porñee xchooblady xtiitsoo styôon. Ngui kwneel lo xkyalmbañaa nikxe nii nâktyaa nii siquier sinak tu xcriaadoo.

¹⁴Tsi lëe wor siily kol, lëe Booz kwchetsy Rut âan lëe xaa chëb lo me:

—Të nu, taw tublë kyaxtily âan kwtëebo lo viñ nyî.

Lëe me kwsob kwi ngon, âan lëe xaa pteedy niskwaan taw me. Lëe me taw axte nii byëly me, âan axte lëew byâan. ¹⁵Lëe me kuktop xôbxtily stub, âan lëe Booz chëb lo xmos xaa:

—Kol klaa ktop me xôbxtily wi lady manoj. ¹⁶Ni kol klal xôbxtily parñee tsiktop mew. ¡Ni tu cho pe kûñdy to me!

¹⁷Lëe Rut kuktop xôbxtily lo xkwaa Booz axte nii lëe lyu pkyêy. Âan tsiñee lëew lox pxob me, siik tu ef xôbxtily ptyop. ¹⁸Tsgo lëe me sey lêñ kyedzy nôy me xôbxtily go, âan lëe me bluuyo lo xñaatsaap me. Wi niskwaan nii

byâan kwlii me âan lëew pteedy me lo Noemí.

¹⁹Tsgo lëe Noemí chëb lo me:
—¿Pa ptopoo xôbxtily natse? ¿Pa kwëel tsiñ? ¡Kûuñlay Dios meñ nii buy lii!

Lëe Rut bitiits lo xñaatsaap cho lo kwë me tsiñ:

—Booz lë mguiy lo nii kwën tsiñ natse.

²⁰Tsgo lëe Noemí chëb:

—¡Lëe Jehová dyôn kâkni me! Porñee nak xkyalnsaak me lo no nina, sinak kok xkyalnsaak me lo xmeñ no nii kutyle. Meñ lidzy no nak meñ go, âan lëe me kchilo kân lëe no.

²¹Âan lëe Rut, kwnaa Moab chëb:

—Wi nê me lon nii tugak kyën tsiñ ksâ xcriad me axte kyal kwlaap.

²²Tsgo lëe Noemí kwëb lo Rut:
—Xîñ, buen nii kwësoo ksâ xcriad me, kyêydyoo stu tañ, parñee ni tu cho pe kûñdy lii.

²³Lëe Rut tugak ptop xôbxtily ksâ me xcriad Booz axte tse nii byal kwlaap xôbxtily. Âan lëe me kwyo ksâ xñaatsaap me.

Xkyalnsaak Booz

3 ¹Lëe tu tse lëe Noemí chëb lo Rut:

—Xîñ, ¿pe nôdy nayak nii kyubaa tu tsiiloo parñee mbëe kpañoo? ²¿Pe lëdy nayak lëe Booz nak meñ lidzy no? Ksâl xcriad me

kwë tsiñ natse. Lëetyee lëe me tsî lo letsy nakyool par kwii me xôbxtily. ³Na na nô nii kaasyoo ni ktyëeb ladyoo ni kâkwoo xab kûboo, âan tsîl siko. Per klaadyoo kyuumbêy me lii axte nii lôx kaw me ni kî me. ⁴Âan tsiñee lëe me kakesy buy pa nîxyesy me, tsigo kwey âan pxâly niy me âan kot kwi niy me. Lëe me kñëe pe kûño.

⁵Tsigo lëe Rut kwëb chëb:

—Kchësy nii nëel lon kuuñtsyêyaa.

⁶Lëe me busy byety lo letsy âan lëe me beeñtsyêy kchë nii kwnabey xñaatsaap me.

⁷Lëe Booz taw ni lëe xaa kow âan lëe xaa blê. Loxsy ngo lëe xaa kot kwi montoñ. Tsigo tseyga tseyga lëe me bîg, lëe me pxâly niy xaa âan lëe me kot siko. ⁸Per mer wrol kyool, lëe Booz pxisy, âan tsiñee lëe xaa bna, lëe xaa kôn nii lëe tu kwnaa nîx chu niy xaa.

⁹Tsigo lëe Booz kwnâb tiits:

—¿Cho nakoo?

Lëe me kwëb:

—Naa nak Rut, xcriaadoo. Ptsîily tublê wîñ xmêsyoo lady xcriaadoo dyôn por meñ lidzyaa nakoo.

¹⁰Tsigo lëe Booz chëb:

—¿Kúuñlay Jehová lii, xîñ! Por mastre non kyalnsaak re que nii beeñtsyêyoo klo; por kwëkyubtyoo mguiy yeeñ, nikxe prob xaa, nikxe gaa rikw xaa.

¹¹Na busy xîñ, ktsyeebtyoo; lëen kuuñtsyey kchësy nii xñâboo lon

por kchësy meñ tu kyedzyaa nân nii kwnaa buen nakoo. ¹²Per nikxe nlî nii meñ liidzyoo nakaa, bii nô stu meñ lidzy no nii mastre kexka lool. ¹³Kwlës nu nakyool. Dêelñee kxê nagôn kâkladzy xaa go ktelaa xaa lii, schilo ktelaa xaa lii. Per dêelñee kaklasty xaa ktelaa xaa lii, sinak xpañ Jehová kazh ka lëen xñê lool nii lëen ktelaa lii. Na na, kot, pxiladzy axte kxê sîly.

¹⁴Lëe me kotkesy kex niy xaa kyool go axte wor sîly. Âan lëe me kuxche sîlytoo worñee xyuumbêydy meñ stu meñ; por lëe xaa chëb: «Ni tu cho kaknândy nii lëe kwnaa re biid lo letsy.»

¹⁵Loxsy ngo lëe xaa chëb lo me:

—Blîty xpâyoo ladyoo âan kwnâasyo.

Âan mentre nô pây ñâ me, lëe xaa pxoob xoop medid xôbxtily ladyo. Âan lëe me bîkche lëñ kyedzy.

¹⁶Tsiñee lëe me ptsîñ laañee sô xñaatsaap me, lëe xñaatsaap me kwnâbtiits:

—¿Xa nako, xîñ?

Âan lëe me bitiitsni kchë nii beeñtsyêy mguiy go me, ¹⁷âan lëe me chëb:

—Lëe me bnêetsy xoop medid xôbxtily re lon, âan lëe me në lon: «Nody nii kyêyoo lo xñaatsaapoo singosy.»

¹⁸Tsigo lëe Noemí chëb:

—Na, xîñ, kwlës dyôn pe cos ktsyool no. Por kxilasty mguiy go natse axte kisyaaal me xcuent me.

Xtsiilñâ Booz ni Rut

4¹Lëe Booz byëp chu puert kyedzy âan lëe xaa kwsob siko. Lëetyee lëe xâa lidzy xaa nii bitiits Booz kwtedy. Tsigo lëe Booz chëb lo xaa:

—jTë nu xâa, kwsob ske!

Lëe xâa lidzy xaa kusôb. ²Tsigo lëe Booz kwchetsy tsii tâtkol nii xñabey lêñ kyedzy, âan lëe xaa chëb:

—Kol sob nu.

Tsiñee lëe xaa kwsob, ³lëe Booz chëb lo xâa lidzy xaa:

—Lëe Noemí nii bîkche xtañ meñ Moab xto tublë lyu nii nak xkwaa betsy no Elimelec. ⁴Âan lëen chaklâdzy kaknânlo ni chaklâdzyaa kñên lool nii jkâaloo siiñee nchê xaa re ni lo kchê tâtkol tu kyedzyaa. Dêel kâkladzyoo ktelaal, ptelaa; dêelñee gaa kaklastyoo ktelaal, nilo lon parñee kaknânaaw; porñee kîndy stu xâa nii ktelaa xaktyee lii ni naa xitsyoo.

Lëe xâa lidzy xaa kwëb:

—Lëen ktelaa.

⁵Tsigo lëe Booz chëb lo xaa:

—Dêelñee sîl lyu lo Noemí, no nii tse go jkâal Rut, kwnaa kyedzy Moab, tsiil tooxêy parñee kyâani lë tooxêy lo xkwaa xaa.

⁶Tsiñee lëe xâa go biñ ngo, lëe xaa chëb:

—Dêelñee singo kâko nabusy, kchilody sîno, por ntsêeb jkëetañaa kchê nii byâani lon. Per dêelñee chakladzyoo sîlo, kwxîiw xcuenta siik nii naa nsîw.

⁷Pena nôyak xcostumbre meñ Israel nii tsiñee chak kyalwtelaa o tsiñee gaa xyâan tiits nii lëe meñ jkâa tublë lyu, xkwii nguuy tu xkyalkidy âan xteedy xaaw lo stu xâa. Singo xyâan tiits lêñ meñ Israel. ⁸Lëe xâa lidzy Booz kwlîi lab xaa âan lëew pteedy xaa lo Booz chëb xaa:

—Pkâaw lii.

⁹Tsigo lëe Booz chëb lo xaa kol ni lo kchësy meñ nii nche siko:

—Kchësy to siiñee nchê do nu nak to testigw natse nii lëen jkâa kchê nii kok chëñ Elimelec, ni kchê nii kop Quelióñ ni Mahlón lo Noemí. ¹⁰Âan wi nân gaa to nii lëen xkâa Rut, kwnaa Moab nii kok tsiil Mahlón parñee kyâani xtiy xaa lo xkwaa xaa ni kyâani lë tooxêy lêñ meñ lidzy tooxêy, tsiin knitylody meñ nii ngâb lo xaa ni knitylodyo chu puert xkyedzy xaa. Lëe do nak testigw natse.

¹¹Tsigo lëe tâtkol ni lëe kchê meñ nii nonchê chu puert kyedzy siko kwëb:

—Testigw nak no. Kûuñksaa Jehová kwnaa nii xyo liidzyoo sinak Raquel ni Lea, por lo chôp me biid xtiy Israel. Âan lii nagôn, dêelbaa kâkoo tu xaa non lêñ kyedzy Efrata ni tu xaa non kâkoo lêñ kyedzy Belén. ¹²Lëe Jehová dyôn kâkni meñ liidzyoo ni lëe xaa knêe tiits nii kakni xaa meñ liidzyoo sinak Fares xiñ Tamar ni Judá.

¹³Lëe Booz pkâa Rut âan lëe me kok xikwnaa xaa âan lëe xaa kot chôp me, âan lëe Jehová ptee tiits

nii kok xiñ me âan lëë me kop tu mëed.

¹⁴Âan lëë kwnaa chëbka lo Noemí:

—Dios kîzh Dios nii blaady me kâk falt tu meñ nii ktelaa lool natse; âan lëë lë xaa kseety meñ lêñ Israel. ¹⁵Lëë me kchooblady xkyalmbañoo ni lëë me kân lii tsiñee lëel kwyox, porñee lëë xiñxixoo nii tir xkëstyoo lii ni mastre gaa non lool que nii kadzy mëed wîñ kop me.

¹⁶Lëë Noemí kwnâasy xaa wîñ âan lëë me kwteetsy xaa; lëë me byak meñ nii kôn xaa. ¹⁷Lëë kchë kwnaa nii nô kexka chu lidzy me chëb:

—¡Tu xiñ Noemí koly!

Âan lëë me kwloolë mëed Obed. Lëë Obed kok pxosy Isaí ni lëë Isaí kok pxosy David.

Pxosykoltoo David

¹⁸Kchësy xaa re sëed lo xtiy Fares: lëë Fares kok pxosy Hezróñ, ¹⁹lëë Hezróñ kok pxosy Ram, lëë Ram na kok pxosy Aminadab, ²⁰lëë Aminadab kok pxosy Naasóñ, lëë Naasóñ na kok pxosy Salmóñ, ²¹lëë Salmóñ kok pxosy Booz, lëë Booz na kok pxosy Obed, ²²lëë Obed kok pxosy Isaí, lëë Isaí na kok pxosy David.